

Quan Arnau ens va donar com a dot

Els capítols matrimonials d'Ermessenda de Castellbò i Roger Bernat de Foix, a 'Andorra Aeterna'

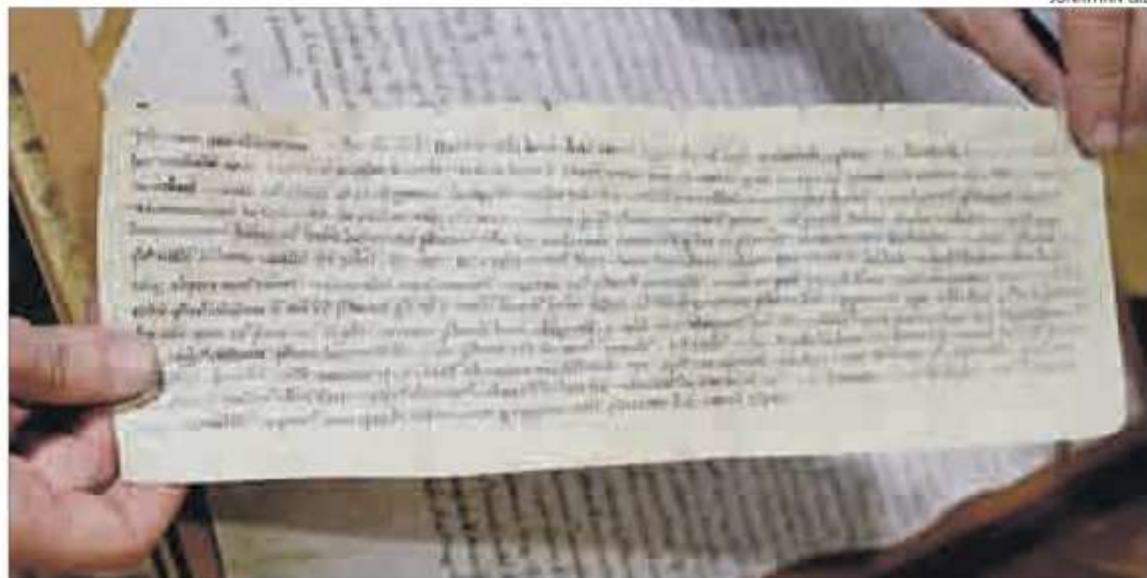
JONATHAN GIL

Redacció

ANDORRA LA VELLA

Mirin-se'l bé, perquè ens hi juguem un peix que és la primera vegada que el tenen davant dels seus ulls: el trosset de pergami d'aquí al costat —millor, dit, la reproducció facsímil que forma part de la quarantena de documents, amb la propina del *Manual Digest* i el *Politar*, d'aquesta sensacional aventura bibliòfila que és *Andorra Aeterna*— no s'havia transcrit ni molt menys publicat fins que el traspasat Pere Canturri i Antoni Ubach el van localitzar a les profunditats insondables dels arxius departamentals dels Pirineus atlàntics, a Pau.

Se sabia per referències posteriors que havia existit, però no constava que hagués sobreviscut fins a l'actualitat. ¿Que quina importància té un pedaç de pell de xai que s'ha passat els últims nou segles acumulant pols a l'altra punta del Pirineu? Doncs que és una de les dues còpies dels capítols matrimonials d'Ermessenda de Castellbò i Roger Bernat de Foix, firmats a Tarascó el 10 de gener de 1203. Que la segona còpia continua perduda, i que aquest és exactament el document que va posar el nostre racó de món sota l'òrbita del comtat de Foix. És a dir, l'origen d'aquesta peculiaritat nostra tan pintoresca de tenir dos coprínceps, i que un d'ells si-

Còpia facsímil del document, firmat el 10 de gener de 1203 a Castellbò i que va posar Andorra a l'òrbita del comte de Foix.

gui precisament el president de la República francesa.

Val que el 1203 encara faltaven set dècades per als Pareatges, però el cert és que va ser precisament el matrimoni d'Ermessenda, pubilla del vescomtat de Castellbò, i Roger Bernat, hereu del comtat de Foix, el que va permetre la fusió de les dues cases i que Andorra s'integrés als dominis del comte de Foix. Ho explica Joan Peruga a l'apèndix històric del *Llibre d'estudis* que acompanya el patracol d'*Andorra Aeterna*. I la transcripció del document, que firma l'historiador i paleògraf Ignasi Baiges, no pot ser més clara: el bon Arnau "dóna a Roger Bernat la seva filla Ermessenda com a esposa i, en dot

d'aquesta, la contoria de Caboet, el vescomtat de Cerdanya, la vall d'Andorra i la de Sant Joan". Un traspàs que es va fer efectiu en morir Arnau, el 1226.

De res van servir, diu Peruga, les astúcies del bisbe Ermengol VIII d'Urgell, que es veia venir el perill que comportava la unió de les cases de Foix i de Castellbò: primer va prohibir el casament i després va anar a la guerra per impedir-lo. Va semblar que se sortia amb la seva, perquè Arnau i Ramon Roger —el pare de Roger Bernat: si s'han perdut amb la tirallonga de Ramons, Rogers i Bernats, no s'hi amoïnin: és normalíssim— van caure presoners d'Ermengol, i només els va alliberar sota promesa de no

contraure matrimoni. Li van fer pam i pipa i el matrimoni acordat el 1203 es va acabar celebrant el 1208. Afortunadament, perquè en cas contrari és probable que aquest trosset de Pirineu nostre no existís —com a mínim, tal com el coneixem— i que ni vostè ni jo seríem aquí parlant d'un ignot i remot pergami del 1203.

¿Que quants col·leccionistes s'han interessat per *Andorra Aeterna*? De moment, diu Miquel Huguet, el promotor de tot plegat, un centenar i mig. I la previsió és que a finals del 2016 s'hagi col·locat el mig miler d'exemplars de què consta l'edició. I no se'n farà ni un sol més. Així que s'hi tenen 6.000 euros a la butxaca, aquí tenen un capritxet *etern*.